

Burken som blir pengar – och en ny burk

Berättelse

Om du köper en burk läsk eller en flaska vatten i Sverige, betalar du nästan alltid lite extra. Den extra summan kallas pant. Du förlorar inte de pengarna – du får tillbaka dem när du lämnar in den tomma förpackningen. Tanken är enkel: panten är ett litet lån som du betalar tillbaka till dig själv genom att panta.

I praktiken går det till så här. När du har druckit upp din läsk sparar du burken. Nästa gång du handlar tar du med dig de tomma burkarna och flaskorna till affären. Där finns ofta en pantautomat. Du matar in en burk i taget, maskinen läser av varje förpackning och räknar ihop summan. Till sist får du ett kvitto, och med det får du tillbaka dina pengar eller drar av summan på din maträkning.

Systemet sköts av ett företag som heter Returpack. Många känner bättre igen företaget under namnet Pantamera, som syns på automater och reklam. Pant är inte något nytt i Sverige. Pant på aluminiumburkar infördes redan 1984, och tio år senare, 1994, kom pant även på plastflaskor av PET. Sedan dess har svenskarna pantat miljarder burkar och flaskor.

Hösten 2025 höjdes panten. Tidigare fick man 1 krona för en liten burk eller liten flaska och 2 kronor för en stor flaska. Efter höjningen blev det i stället 2 kronor för en liten burk eller flaska och 3 kronor för en stor flaska. Summan som gäller är alltid den som står tryckt på själva förpackningen.

Varför fungerar pantsystemet så bra? En viktig förklaring är just pengarna. Eftersom man får tillbaka något när man pantar, känns det dumt att slänga burken i soporna. På så sätt återvinns nästan allt. År 2024 lämnades omkring 88 procent av alla burkar och flaskor i systemet in, och målet är att nå 90 procent. För många i Sverige har det blivit en helt vanlig vana att samla burkar och ta med dem till affären.

Ordlista

ORD	FÖRKLARING
pant	en summa man betalar för en förpackning och får tillbaka vid retur
förpackning	det som drycken finns i, till exempel en burk eller flaska
lån	pengar man får eller betalar och senare lämnar tillbaka
pantautomat	en maskin i affären som tar emot burkar och flaskor
mata in	lägga in något i en maskin, en sak i taget
läsa av	när en maskin känner igen och registrerar något
kvitto	en lapp som visar hur mycket pengar du ska ha tillbaka
infördes	började gälla; bestämdes och togs i bruk

ORD	FÖRKLARING
höja	göra större eller dyrare
återvinna	göra något använt till en ny produkt i stället för avfall

Läsförståelsefrågor

1. Varför skriver texten att panten är “ett litet lån som du betalar tillbaka till dig själv”?
 1. För att du måste låna pengar av affären för att kunna handla.
 2. För att du lägger ut några kronor och sedan får tillbaka dem när du lämnar in förpackningen.
 3. För att banken betalar din pant åt dig.
2. Vad gör pantautomaten med förpackningarna?
 1. Den tvättar dem så att man kan använda dem igen hemma.
 2. Den känner av varje burk eller flaska och räknar ihop hur mycket du ska få.
 3. Den säljer dem direkt vidare till en annan kund.
3. Vad hände med pantbeloppen hösten 2025?
 1. De togs bort helt för små burkar.
 2. De blev högre än förut.
 3. De var precis lika stora som innan.
4. Stämmer påståendena med texten? Svara **ja**, **nej** eller **det står inte i texten**.
 1. Pant på plastflaskor kom samma år som pant på burkar.
 2. Företaget Returpack använder också namnet Pantamera.
 3. Efter höjningen får man 3 kronor för en stor flaska.
5. Stämmer påståendena med texten? Svara **ja**, **nej** eller **det står inte i texten**.
 1. År 2024 lämnades ungefär nio av tio förpackningar in.
 2. Pant på burkar har funnits i Sverige sedan 1984.
 3. Pantautomaten ger alltid pengarna i kontanter direkt i handen.
6. Texten säger att pengarna är en viktig orsak till att systemet fungerar. Förklara med egna ord hur pengarna påverkar hur människor gör.
7. Varför anger texten ett årtal (2025) när den berättar om pantbeloppen, tror du?
8. Vad betyder det att nästan allt “återvinns”? Förklara med stöd i texten.

Facit

1. För att du lägger ut några kronor och sedan får tillbaka dem när du lämnar in förpackningen.
1. Den känner av varje burk eller flaska och räknar ihop hur mycket du ska få.
1. De blev högre än förut.
1. nej (burkar kom 1984, plastflaskor 1994) b) ja c) ja
1. ja (omkring 88 procent, alltså nästan nio av tio) b) ja c) det står inte i texten (texten säger kvitto, pengar eller avdrag på räkningen, men inte att det alltid är kontanter)
- Exempel på svar: Eftersom man får tillbaka pengar när man pantar, vill man inte slänga burken i soporna. Pengarna gör att fler lämnar in sina förpackningar.
- Exempel på svar: Beloppen kan ändras med tiden. Med ett årtal blir det tydligt när siffrorna gällde, så att man förstår att de kan vara annorlunda senare.
- Exempel på svar: Att burkarna och flaskorna inte blir sopor, utan blir material till nya förpackningar. Nästan alla burkar och flaskor i systemet används på nytt.

Bedöm öppna svar efter innehåll, inte efter exakt formulering.

FÖR LÄRAREN

Texten passar för att öva på orsak och verkan (pengar → beteende) och på att läsa siffror och årtal i en faktatext. Fråga 6 och 8 kräver att eleven sätter ihop information, och fråga 7 är en enkel inferens om varför man skriver ut årtal. Tema: vardagsekonomi, miljö och hur regler kan styra vanor. Påminn om att pantbeloppen (2025) kan ändras, så uppgiften åldras. Låt gärna eleverna jämföra med pant- eller återvinningssystem i andra länder.

Diskussionsfrågor

- Tror du att människor pantar mer när panten höjs? Vad talar för och emot det?
- Pantsystemet bygger på att man får tillbaka pengar. Finns det andra sätt att få människor att återvinna mer?
- I texten är det lätt och lönsamt att göra rätt. Varför är det viktigt att det är enkelt om man vill att många ska vara med?
- **Skriv (4 meningar):** Beskriv hur pantsystemet fungerar, från att man köper drycken till att man får tillbaka sina pengar. Avsluta med vad du själv tycker om idén.

Källor och faktagranskning

- Pantamera (Returpack) – Fakta & statistik: <https://www.pantamera.nu/privatperson/fakta-statistik>
- Returpack – Panten på dryckesförpackningar höjs 2025 (pressmeddelande): <https://press.pantamera.nu/posts/pressreleases/panten-pa-dryckesforpackningar-hojs-2025>
- Naturvårdsverket – Pant på förpackningar och flaskor: <https://www.naturvardsverket.se/amnesomraden/avfall/producentansvar/pant-pa-dryckesforpackningar/>

- Nationalencyklopedin (NE), uppslagsord: pantsystem – <https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/pantsystem>

Faktagranskad mot Pantamera/Returpack och Naturvårdsverket i juni 2026. Nyckelfakta: Pant betyder att man betalar några kronor extra när man köper dryck i burk eller plastflaska och får tillbaka pengarna när man lämnar in den tomma förpackningen i en pantautomat, oftast i mataffären. Systemet sköts av företaget Returpack, som har varumärket Pantamera. Pant på aluminiumburkar infördes 1984 och på PET-plastflaskor 1994. Hösten 2025 höjdes pantbeloppen: panten på en liten burk eller liten PET-flaska gick från 1 till 2 kronor och på en stor PET-flaska från 2 till 3 kronor. Förpackningar med de nya beloppen började dyka upp i butikerna under andra halvan av 2025 (från 1 september 2025); panten är alltid den summa som står tryckt på förpackningen. Återvinningsgraden i pantsystemet har de senaste åren legat omkring 88 procent (2024 cirka 88 procent), och målet är 90 procent. OSÄKERHET/ÅLDRAS: Beloppen ändras över tid och anges därför med årtal (2025). Sverige införde pant på glasflaskor redan 1885, men texterna fokuserar på dagens system för burk och PET.

Berättelser om svenskar · läromedel för svenska som andraspråk. Skapat inom Läromedelsprojektet. Senast uppdaterad 2026-06-25.